Universal Declaration of Human Rights - Gonja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

DURNYAN KIKE BE KEYILI KPRA TA LANE DIMEDI KIKE BE KUMU SO BE ASHYEN NE MOBE KASHINTEN AKPA

ASHENFESO

Kepin ne kemankura, dimedi be eyilikpa ne mobe kumu so be ashen e la mobe kashinten ne eyur-wushi be egbel-tulwase.

Kedo ne kekplan dimedi be kashinten ere so e naa bra barkone, a duu mfera lubi dimedi be kumu to, n nan shi ne durnyan to dimedi bu kebaa malga yelyela, eboreshun, kayeni-yeni ne kanye kii ashen kpakpa so bebolpo kuto.

Ku daga fanε awura-sheŋ be mbra ka bee kuŋ dimedi be kashinteŋ n sa maa shi nε eko maa kini mo barkasa nko a nyaŋ mo.

A daga keteŋi efuli-ana be kakurwe kelepo so.

Yunated Neshin be baasa sa yerda kawol to ta a lane baasa be kashinten-kpra ne bumode eyilikpa ne bu tin teni bumobe kachena ne kebawoto lela be akpa so.

Efuli-ana nε a wo konokonwole ere to bo ntaŋ fanε baŋ pε abar be nsher to n nya bunyaŋ nε kemaŋkur kashinteŋ ere to.

Ekama be kepin kashinten ne kumu so be ashen ere e la demu kpra ne ku been che to n teni ntan ere so. Naniere, kumo so.

Durnyan kike be nsher gbon nna yili dimedi kike be kumu so be ashen ne kashinten ere.

Amuso, Kamalga ere to

BEE NINI FANE "GENERAL ASSEMBLY" BEE

Kane ekama fane kayili ne kuwo kawol ere to la amo ne a been woro anfaani nsa ekama mo ne ewo efuli nna so. Ekama nta n-ya mata durinya kike be mmalga yiliso so. Adaga efuli kike eshuli n sa kamalga mo ne kuwo kawal ere to nta kumo nki kapate nsa anye. Nsa ne kamalga ere eluri efuli kike nene: epeni petekpa, epenitorkpa, banaso, jisaso kuso ne adaga anye kike ewuro nna ela.

Demu 1

Bu kurwe dimedi kike mobe kumu so, ne mobe, eyilikpa, keshen ne kashinten man kor eko peye to. Nyinpela sa dimedi kike lakal ne mfera fane bu chena abarso kelepo so.

Demu 2

Ekama kɔ ekpa ta a laŋε kashinteŋ ere kikɛ nɛ kumu so be asheŋ nɛ a wɔ keyili kpra ere to nɛ nkpiɛto kikɛ maŋ wɔtɔ ashi yiri, kawol be ndu li, kenyɛn/keche, ngbar, ebɔrɛ shuŋ, kumu be kekeni nko lakal ko, efuli so nko kebawɔtɔ be ekpa so, kapitɛ, kakurwe nko eyililkpa ko be kabaso.

N naŋ tii so, nkpiɛto kikɛ e sa maŋ wɔtɔ ta a yɔ kumu be kekeni to, demu-ji to, nko efuli nɛ fo shi be eyilikpa durnyaŋ to nɛ loŋ be efuli nna suwe kumo kumu a keni kumo kumu so, nko efuli ko e naa keni kumu so ekpa ko so.

Demu 3

Ekama ko kashenteen ne mobe efute ne mobe kumu be kekun.

Demu 4

A maŋ daga nε eko e baa wɔ kenyanya nko kanyaŋ to. Kenyaya, kenya-tɔ nε kenya-fa be ekpa kama so daga ku ju.

Demu 5

A man daga bu ka nyan eko nko n wata mo ebasa to, nko n gberge mo kusoe.

Demu 6

Ekama ko kashinten, kaple-kama ne e wo ne bu pin fane esa e la mo mbra be ekpa so.

Demu 7

Ekama na la kukonwule nna mbra be ekpa so, a daga ne mbra na e kun ekama ne nkpieto man woto.

Demu 8

Ekama kɔ kashinteŋ nε bu yolge mo ashi efuli na be demu-ji akpa nε e ya dɔ kashinteŋ kpra nε mbra yili mo nna so.

Demu 9

Ekama man daga ne bu pe mo jiga-jiga so, nko ne bu tii mo ebu nko n ju mo jiga-jiga so.

Demu 10

Ekama kɔ ekpa nε edemu-ji kpa nε a wɔ amobe amu so, a maa kpiε to na nε a mige mo to nεnε nε jama kikε e nu ta a laŋε mobe kashinteŋ, asheŋ daga so nε kusoe gberge nε baŋ sa mo.

Demu 11

- 1. Ekama ne bu fa fo, fo ko kashinten ne fo keni kefa nna, amo bu ji na mbri fo mbra be ekpa so jimaa to ne fo man tin che fo kono.
- 2. A man daga ne bu fa ekama nkpal keshen ne ku man daga kusoe gberge so ashi efuli na nko efuli-ana kike be mbra so, sane ne e woro la be keshen na. A man nan daga ne bu gberge esa kusoe ne ku baa cho kumo ne bu junkpar n sa mo sane ne e woro lon be keshen nna.

Demu 12

A man daga ne fo luri fo barkasa be ashen to jigajigaso, mo dawule, mobe keyale nko mobe kebbaya akpa, nko ne fo tige fo barkasa be jilma ne mobe eyilikpa so. Ekama ko kashinten ne mbra na e kun mo ashi baasa be kebaa luri mobe ashen to ne ketige nko nduwe mobe jilma so.

Demu 13

- 1. Ekama kə kashinten ne e baa nite mobe kumu so yelyela n nan tin chena mobe efuli so.
- 2. Ekama ko kashinten ne e ler efuli kike so, ne mobe efuli so gba n nan tin m beta m ba mobe efuli so.

Demu 14

- 1. Ekama ko kashinten ne e yo efuli ko so n ya molwe mobe kumu.
- 2. Ne bu fa esa kumobe ekpa so nkpal ashun lubi ne e maa lie efuli na be kumu be kekeni be ekpaso nko ashen ne a bee doo konokonwule be mbra na so, le be kashinten man woto.

Demu 15

- 1. Ekama ka kashinten nε e shi efuli ko so.
- 2. A man daga kekini eko mobe efuli so be keshi jiga-jiga nko n kini mobe kecherga efuli ne e shi na so.

Demu 16

- 1. Benyen ne beche ya bulo, bu ko kashinten ne bu kil n tane kanan ne shen maa kun bumo fane yiri, efuli ne bu shi na so, nko kanane baa bunyan ebore. Bu ko kashinten konwule ashi kakil to ne kakil gbeni so to.
- 2. Poe ne baasa e kil abar, a daga ne bumo-wura-ana be kenyi kike e baa wo kakil na to.
- 3. Kanan la ebore so be keshen na n naa la baasa to be katun junkpar po ne a daga ne jamaa ne efuli kike e baa kun kumo.

Demu 17

- 1. Ekama kɔ kashinteŋ nε e baa kɔ mobe kumu so be kapitε nko mo nε mo bra-ana.
- 2. A man daga kepuni nko m mon eko mobe kapite.

Demu 18

Ekama kɔ mobe kumu so be mfɛra be kashinteŋ, lakal nɛ kananɛ e bee bunyaŋ ebɔrɛ. La be kashinteŋ tii mobe kecherga kananɛ e bee bunyaŋ ebɔrɛ nko mobe yɛrda, nɛ mobe kumu so be keshuŋ ebɔrɛ-shuŋ mo nawule nko mo nɛ mo bra-ana.

Demu 19

Ekama ko mobe mfera ne kamalga be kashinten. La be kashinten tii kumu so be mfera be kefe ne shen maa kun mo, e naa ko mobe kashinten ne e fin, n nya nko n sa keboaya ne lakal ekpa kike so ne mbarga kike man woto.

Demu 20

- 1. Ekama ko mobe kashinten ne e ba wo kagbenewushi be nsher to.
- 2. Bu maa nyan eko a woto nsher ko to.

Demu 21

1. Ekama kɔ kashinteŋ nɛ e baa wɔ efuli so be awura-sheŋ to mo gbagba nko nɛ bu lara ba sa yɛlyɛla so nɛ bu yili bumo be ntilemu.

- 2. Ekama kɔ kashinten nɛ eji mobe efuli so be kusɔnɛ ku la ekama peyɛ be tunɔ kananɛ eko gba been ji kumobe tunɔ nna.
- 3. Baasa be aparshen a daga a ka la awura-shen be egbel tulwase la be aparshen daga ne a shi sane sane be konkon be kele kashinten be ekpa so n naa la ekama be keshen ne baa le konkon nna kegblanto nko kumo ne ku be konkon be kele be mbra so.

Demu 22

Fo kama ne fo wo baasa to, fo ko kashinten ne baasa e kun fo, a daga ne fobe efuli so ne efuli-ana kike ka pe abar be kasher to, efuli-ana be keblase to ne amobe kapite be albarka to ne fo nya eyilikpa ne nankur ne ku daga fo dimedi ne dankare be ekpa so.

Demu 23

- 1. Ekama ko kashinten ne e shun kushun, ne e fin mobe kumuso be kepar ke Kushun n nan shun kushun mbra be ekpa so n nan kun mobe kumu ashi ketase fulon to.
- 2. Ekama ko kashinten ne bu ka mo kakoka konwule ne kushun konwule ne nkpieto kike man woto.
- 3. Ekama kɔ kashinteŋ nɛ e ji mobe kushuŋ be tunɔ, mo nawule nko mo nɛ mobe keyale nɛ e naa wɔ kebawɔtɔ nɛ ku daga dimedi, n naŋ fin kechɛto ko nɛ ku daga ashi baasa kutɔ.
- 4. Ekama kɔ kashinteŋ nε e baa wɔ beshumpo be kɔnɔkoŋwule to nε bu baa kuŋ mobe aparsheŋ.

Demu 24

Ekama kɔ kashinteŋ nε e wushi ashi mobe kushuŋ akpa nε mobe ketase fuloŋ to, kushuŋ na be jemanε e sa maŋ pɔɔ eshumpo na so nε e naŋ nu ebel ashi saŋε saŋε be ewushi nε ku kɔ kakɔka.

Demu 25

- 1. Ekama kɔ kashinten nɛ e ba wɔ kebawɔtɔ lɛla to, mo nɛ mobe keyale, ta alanɛ eyur be alemfia, ajibi-ji so, asɔ-buuso, kowu chena so to nɛ kusɔ kama nɛ ku la jamaa peyɛ, e naa kɔ kashinten nɛ e kuŋ mobe kumu sanɛ nɛ e maŋ naa wɔ kushun to, nɛ e ka wɔ kulɔ to, nɛ kekulwu to, nɛ kenimu to nko kebawɔtɔ ko nɛ ku maŋ duli mo.
- 2. Kenio to ne kebia to, kike daga kekeni so nene n nan daga keche to. Mbia ne bu kurwe kakil to nko kejipo to daga kakun konwule.

Demu 26

- 1. Ekama kɔ kashinteŋ nɛ e nya kebala nɛ kabii. Kebala nɛ kebii daga nɛ bekekarso na e nya kumo yɛlyɛlya. Kebala nɛ kebii kekarso beeŋ ba la boshinɛ. A daga ekama ka nya enɔ to nɛ broni be ashuŋ be kebala nɛ kebii; benimu malɛ be kebala nɛ kebii malɛ daga nɛ ku bɛ kenyi so.
- 2. Kebala ne kebii been lie dimedi be eyur kudu-anyo kike, n nan woto elen to, jilma ta a lane dimedi be kashinten ne mobe kumu so be ashen kpra ere. Ku been teni kenu-n-sa-abar so, kanyiti ne kenakpa efulianan to, yiri nko ebore be beshumpo be ntunso-ana to, n nan teni. Durnyan be efuliana be konokonwule be kebawoto kike ne kanbene wushi e baa woto.
- 3. Benawura-ana kə kashinten ne ekpa ne bu lara kebala ne kebii be ekpa ne ku daga bumobe mbia.

Demu 27

- 1. Ekama kɔ kashinten mobe kumu so nε e tin wɔrɔ mobe baasa be adankareshen n nan tin ji adankare be asɔ lɔnε so nε kabre be kachε be kinishi buwi be kenyi be tunɔ.
- 2. Ekama ko kashinten ne ekpa ne e kun mobe kumu so ne kebelen be kushun.

Demu 28

A daga ne ekama e nya dimedi ne efuli-ana kike be kebawoto, ne kashinten ne kumu so be ashen ne a wo keyili kpra ere to e kurwe ebi lela.

Demu 29

- 1. Ekama ko mobe kushun baasa to, bumo to ne e bee kii esa lela.
- 2. Nε esa bee bo mobe kashinten nε kumu so be ashen so a daga nε e baa de mbra so, sanε na so e maan tor mo barkasa ko be geshi to, lon e been woro kusonε ku daga nε ashen e bε abar so nεnε nε yε-nε-n-yε be kebawoto e nya edesekpa baasa to.
- 3. Kashinten ne kumu so be ashen ere man daga ku woro amo m foe ekpa kanane durnyan be efuli-ana be konokonwule yili kumo nna.

Demu 30

Shen man wo kawol ere to a nini fane efuli ko pkelen, baasa nko esa ko dawule peye nna, amoso eko man ko ekpa ne e woro keshen ko ne ku been jija kashinten ne kumu so be ashen ne a wo kawol ere to.